

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. XIII. De missione divinarum personarum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

cuilibet personæ, sive dissimilitudinem illarum à creaturis: sic ex utroque capite Patri competit potentia, tum quia est principium omnium processionum, tum etiam quia est dissimilis patribus creatis, veritate debilibus: Filio sapientia, tum ratione originis, cum sit Verbum & terminus cognitionis infinitæ Patris, tum dissimilitudine à filiis creatis, ut plurimum juventute insipientibus: Bonitas Spiritui Sancto; tum origine, quia est amor bonitatis increatae, tum dissimilitudine ab amore creato, sæpe malo, & inordinato.

Tandem secundum ultimam considerationem valet attributio Pauli dicentis, omnia ex ipso, per ipsum, & in ipso esse. Omnia enim sunt ex Patre, tanquam ex efficiente per potentiam; per Filium tanquam per exemplar & principium de principio creaturarum; & in Spiritu Sancto, qui omnia continet non quidem ratione idearum (nam verbo proprium est, sic continere omnia) sed ratione bonitatis Dei, quæ res conservantur, & ad illum ut finem ultimum ordinantur.

DISPUTATIO XIII.

DE MISSIONE DIVINARUM PERSONARUM.

Ad questionem 43. D. Thomæ.

Hæc disputatio se habet per modum coronidis ad totum istum tractatum: ultima enim consideratio comparativa personarum divinarum est in ordine ad creaturas, secundum quod dicuntur ad illas mitti, vel ad eas venire: unde de missione divinarum personarum ultimo loco cum Sancto Doctore hic agendum est.

ARTICULUS PRIMUS.

*Quid sit missio, & quibus personis
conveniat?*

§. I.

*Præmittuntur quæ apud omnes sunt certa, &
referuntur sententia.*

Missio in communi significat processionem seu egressionem ab aliquo cum destinatione ad aliquem effectum, vel ad aliquem locum de novo: unde ad illam quatuor concurrunt, scilicet persona mittens, persona missa, terminus ad quem, & egressio seu processio ejus qui mittitur. Potest autem, ut docet Divus Thomas hic art. 1. tripliciter fieri: vel per imperium, sicut dominus mittit servum in villam: vel per consilium, sicut medicus dicitur mittere Regem ad balneum: vel per originem, sicut flos emittitur ab arbore, radius à sole, & rivus à fonte. Ex quo patet missionem reperiri in Divinis, seculis tamen imperfectionibus, quæ in creaturarum missione contingunt, verè enim una persona ab alia egreditur (non per imperium, aut consilium, sed per originem) sitque speciali modo præsens creaturæ, non per loci mutationem, sed per novi effectus productionem. Unde Divus Thomas in 1. ad Annibald, dist. 15. quæst. unica art.

A 1. egregie observat, quod in missione creaturæ quatuor reperiuntur; unum ex parte mittentis, scilicet autoritas; alterum ex parte missi, scilicet separatio ejus à mittente; tertium ex parte termini à quo, scilicet loci mutatio; quartum ex parte termini ad quem, scilicet effectus aliquis, ad quem producendū persona missa destinatur. Et subdit, primum & ultimum; quia perfectionis sunt, convenire personis divinis: licet enim in Divinis non detur autoritas per modum imperij, bene tamen per modum originis; secundum verò & tertium; quia imperfectionem dicunt, à missione divinarum personarum relegari. Et articulo præcedenti in responsione ad 3. docet, quod licet Angeli superiores non mittantur, quia non possunt mitti sine loci mutatione, quæ illis non convenit, bene tamen personæ divinæ, nam illæ non mutant locum, cum ad nos mittuntur.

Hæc sunt certa & indubitata apud Theologos. Sed dissidium ac disputatio est inter illos, pro quo supponat divina missio; an prò ipsa productione effectus, quæ temporalis est; an verò pro processione & origine personæ divinæ, quæ ab æterno illi competit? Quidam missionem in solo temporali effectū collocant; alij in sola origine, per quam personæ missæ communicatur potentia & voluntas producendi effectum temporalem, ratione cujus fiat novo modo præsens creaturæ.

§. II.

Veræ sententiæ statuitur.

Dico tamen, nec solam processionem æternam, nec solum effectum temporalem, esse missionem, sed illam pro utroque supponere, & utrumque importare; in recto quidem ipsam personarum originem, in obliquo verò novum effectum in creatura productum.

Probatur primò ex D. Thomæ hic art. 2. ad 3. ubi ait: *Missio includit processionem æternam, & aliquid addit, scilicet temporalem effectum; subindeque illud inter missionem & generationem ponit discrimen, quod missio importat habitudinem ad principium, in ordine ad terminum temporalem; generatio autem in ordine ad terminum æternum.*

Favet etiam Augustinus lib. 2. de Trinit. cap. 5. ubi ait: *A Patre exire, & venire in hunc mundum, mitti est.*

Probatur secundo: Missio divina essentialiter importat originem à persona mittente: Ergo non est solum operatio Dei externa & temporalis, sive novus modus essendi in creatura, sed origo æterna personæ missæ, ut connotans operationem externam & temporalem. Consequenter patet, probatur Antecedens. Missio personæ divinæ essentialiter importat exitū à persona mittente. Sed hic exitus nequit esse alius, quam origo æterna ab illa: Ergo essentialiter importat talem originem. Major est certa, missio liquidem essentialiter dicit egressionem ex eo à quo fit: Minor verò probatur. Duplex tantum est egressio à mittente: una moralis, consistens vel in imperio, ratione cujus inferiores à superiori sive domino, & Angeli à Deo dicuntur mitti & egredi vel in precibus, aut consilio, sive suasionem, ratione quorū in humanis homo dicitur mitti ab alio homine ad aliquod munus, sive officium exercendum: altera est physica, consistens in naturalis origine, ratione cujus radius v.g. dicitur emitti.

... Sed egressio quam ...

A nem præcisè, sed quoad entitatem denomina- tam, ipsa magis principaliter importet ori- ginem, & solum de connotato novum & spe- cialem effectum ad quem terminatur in crea- tura.

§. IV.

Corollaria notari digna.

EX dictis colliges primò, missionem divina- rum personarum sic posse definiti, aut de- scribi: Missio est processio originis à mittente, cum novo modo existendi in alio.

B Colliges secundò, non posse unam personam seipsam mittere, licet possit seipsam dare: quia sicut nulla persona procedit à se, ita nec mittitur à se.

C Colliges tertio, Patrem æternum à nullo mi- ti, et si seipsum det, aut veniat cum aliis perso- nis, ad inhabitandum in anima per gratiam san- ctificata. Patet etiam hoc corollarium: quia persona Patris à nullo procedit, cum sit innas- cibilis, & totius divinitatis fontale principium. Adde quod, sicut omne mobile, reduci debet ad aliquod primum movens immobile ne fiat pro- cessus in infinitum, sic & omne missum ad ali- quod mittens non missibile, ut egregie obser- vat Divus Thomas primo ad Annibaldum ubi supra art. 3. Ergo cum in Divinis Filius mittat Spiritum Sanctum, & ipse à Patre mittatur, Pater à nullo mitti potest. Unde Augusti- nus libro contra Sermonem Arrianorum cap. 4. Solus Pater non legitur missus: quoniam solus non ha- bet autorem à quo sit genitus, vel à quo procedat.

D Colliges quartò, Filium à Patre mitti, quia ab illo exit per æternam generationem: unde Christus Joan 8. Ego ex Deo processi, & veni in mundum. Quæ verba expendens Cyrillus ait: Filius mittitur à Patre, ut verbum à mente, splendor à Sole. Item Spiritus Sanctus à Patre & filio mittitur, quia ab utroque procedit, ut supra contra Græcos Schismaticos ostensum est. An verò Fi- lius à Spiritu Sancto mittatur, difficultas est, propter celebre Isaiæ testimonium, in quo Di- vina Sapientia cap. 48. dicit: Misit me Dominus Deus, & spiritus eius. Quem locum licet plures referant ad humanam Christi naturam, secun- dum quam missus est à Spiritu Sancto ad prædi- candum; Augustinus tamen lib. 2. de Trinitate cap. 7. illum intelligit de ipsa persona Verbi Divini, quam docet fuisse à Spiritu Sancto mis- sam, ut homo fieret, seu ut humanam carnem indueret. Verùm hæc intelligenda & explicanda sunt de missione verbi inæquate sumpta, ra- tione scilicet effectus ab ea connotati: ille enim non solum à Patre, sed etiam à Spiritu Sancto procedit; unde ratione illius Filius potest dici aliquo modo à Spiritu Sancto missus, ut colligi- tur ex Divo Thoma hic art. 8. ubi ait: Si igitur mittens designetur ut principium persona quæ mittitur, sic non qualibet persona mittit, sed solum illa cui convenit esse principium illius personæ; & sic Filius mittitur tantum à Patre, Spiritus autem Sanctus à Patre & Filio. Si verò persona mittens intelligatur esse principium effectus, secundum quem attenditur missio, sic tota Trinitas mittit personam missam.

E Colliges ultimò, missionem Filij, & missio- nem Spiritus Sancti, ex parte effectuum quos connotant, in hoc potissimum differre, quod missio Verbi, cujus processio per intellectum est,

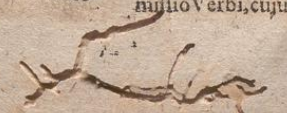
atten-

§. III.

Solvitur obiectio ex autoritate D. Thomæ descripta.

Contra hanc conclusionem proponi potest ar- gumentum ex autoritate Divi Thomæ de- scriptum. Nam S. Doctor in 1. dist. 17. quest. 1. art. 2. referens opinionem, quæ dicebat missio- nem in Divinis consistere, non in aliquo relatio- nis, sed in aliquo essentiali, subdit: Et hoc mihi ve- ritas videtur, considerat à virtute vocabuli: missio e- rit, secundum rationem sui nominis, non dicitur exi- ti à aliquo sicut à principio, à quo missio esse habeat; sed solum in ordine ad effectum missionis ponitur au- thoritate alicuius ad missum. Et ibidem ad Annibal- dum quest. unica art. 2. Alij, inquit dicunt, quod missio significat principaliter quod essentiali est, & hoc verum est: Atqui effectus de novo produ- ctus in creatura, est id quod in missione est essen- tiale, utpote à tota Trinitate; non verò origo, quæ est quid personale: Ergo in doctrina D. Thomæ, vel missio personæ divinæ consistit solum in novo effectû, seu in novo modo essendi in creatura ad quam terminatur, juxta primum modum; vel saltem, juxta secundum, princi- paliter consistit in illo effectû; subindeque non de connotato solum ipsum importat.

Pro solutione hujus objectionis, nota missio- nem personæ divinæ duobus modis posse consi- derari, primò secundum denominationem præ- cisam quam habet ex termino ad quem, secundò quoad entitatem suam. Si primo modo conside- retur, ut eam consideravit Divus Thomas locis in objectione citatis, verum est quod non confi- titur, saltem principaliter, in aliquo notionaliz- male est origo live processio æterna personæ divinæ; sed in aliquo essentiali, quod est effectus de novo productus in creatura, utpote cum ab ipso termino ad quem, non verò ab origine æterna, desumatur missionis deno- minatio. Cum hoc tamen fiat, quod si loquamur de eadem missione non quoad denominatio-

attenditur præcipuè secundùm illa dona quæ ad intellectum pertinent, ut donum intellectus, scientiæ, sapientiæ, & consilij: missio verò Spiritus Sancti, per amorem procedentis, ordinatur potissimum ad communicanda alia dona, quæ ad voluntatem spectant, ut donum fortitudinis, pietatis, & timoris. Ita Divus Thomas in primo ad Annibald. dist. 1. §. quæst. unica art. 5. *Quædam, inquit, habent similitudinem cum proprio Filij, in quantum procedit ut Verbum, sicut illa quæ pertinent ad cognitionem, ut donum sapientiæ & scientiæ; & in huiusmodi donis dicitur mitti Filius. Quædam verò dona habent similitudinem cum proprio Spiritus Sancti, qui procedit ut amor, sicut illa quæ pertinent ad affectum, ut charitas; & in huiusmodi donis dicitur propriè mitti Spiritus Sanctus, quamvis omnia dona, ex hoc ipso quod dona sunt, ad Spiritum Sanctum pertineant, qui est primum donum. Et hic art. 5. ad 3. sic ait: Haec dua missiones communicant in radice gratiæ, sed distinguuntur in effectibus gratiæ, qui sunt illuminatio intellectus, & inflammatio affectus.*

ARTICULUS II.

An missio invisibilis fiat solum secundum dona gratiæ sanctificantis?

13. **M**issio divinarum personarum, ex parte effectuum temporalium quos connotat, invisibilem & invisibilem dividi solet. Missio visibilis est illa, quæ fit in aliquo effectu sensibiliter apparente, & representante personam missam: sive creatura illa visibilis in unitatem personæ assumatur, ut in Incarnatione factum est: sive in illa solum ut in signo sanctificationis, quam facit persona missa, manifestetur; ut quando Spiritus Sanctus in specie ignis super Apostolos in die Pentecostes apparuit. Missio autem invisibilis est illa quæ fit in aliquo effectu spiritali & invisibili, qualis est illa quæ fit in justificatione peccatoris per donum gratiæ invisibilis; de qua Job cap. 9. dicitur: *Si venerit ad me, non videbo eum; si abierit, non intelligam.* In missione visibili mittitur una persona, & manifestatur sine alia: in invisibili verò nunquam una sola persona mittitur, sed dua procedentes; & Pater, licet non mittatur, venit tamen & communicat se cum aliis ipsi animæ, secundum illud Christi Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Denique missio visibilis fieri potest per quamlibet rem sensibilis, ordinis etiam naturalis; potest enim Deus assumere ad unionem hypostaticam quamlibet naturam creatam, & uti quolibet signo sensibili ad suam præsentiam in creatura rationali manifestandam: missio verò invisibilis non fit nisi ratione alicujus doni supernaturalis, in anima producti. Porro quia inter dona supernaturalia, quædam cum gratia sanctificante connexa sunt, ut charitas; alia verò cum ea connexionem non habent, sicut fides informis, spes, gratiæ gratis data, & auxilia ad justificationem remotè disponentia; inquirunt Theologi, an missio invisibilis fiat solum secundum dona primi generis?

14. Partem negativam tenent quidam, relati à Suare libro 12. de Trinitate. capite 5. quos se-

A quatus est Arriaga disput. 55. sect. 4. disto. ubi ait posse absolute dici missionem invisibilem, & etiam si non fiat per dona gratiæ sanctificantis, sed per alia dona supernaturalia; ut sunt inspirationes, auxilia, & habitus supernaturales à charitate distincti. Sententia tamen affirmativa communis est apud Theologos, eamque expressè docet Angelicus Doctor in 1. dist. 14. quæst. 2. art. 2. & hic artic. 3. Unde fit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur: Missionem invisibilem divinarum personarum, non dici nisi ratione gratiæ & charitatis.

Probatur primò ratione Divi Thomæ hic art. 3. Missio invisibilis divinarum personarum non fit nisi cum novo & invisibili modo existendi in anima rationali: Atqui nec per solam fidem, nec per spem, nec per gratias gratis datas, sed per solam charitatem & gratiam justificantem, Deus speciali & novo modo in anima rationali existit: Ergo missio invisibilis divinarum personarum, non fit nisi ratione gratiæ & charitatis. Major patet ex definitione missionis supra exposita. Minor verò probatur: Nam ut ibidem docet Divus Thomas, modus ille specialis quo Deus existit in anima, consistit in eo quod illi præsens est, ut cognitio in cognoscente, & amatum in amante (cognitione scilicet & amore procedentibus ex perfectissima amicitia, ut articulo sequenti declarabimus) Sed Deus non est præsens hoc modo animæ rationali, nisi per gratiam & charitatem, per quam solum fit perfecta hominis cum Deo amicitia, ut docet idem Angelicus Præceptor 2. quæst. 2. art. 1. Ergo &c.

Confirmatur primò: Cum fide, spe, ceterisque donis gratuitis stare potest peccati reatus. Sed specialis illa Dei præsentia cum peccato incompossibilis est; ut enim dicitur Proverb. 17. *Longè est Dominus ab impijs:* Ergo specialis Dei præsentia non habetur per fidem, aut spem, vel alia dona gratuita, sed solum per gratiam & charitatem.

Confirmatur secundò: Spiritus Sanctus ad creaturam rationalem mittitur, ut in ea licet in templo suo inhabitet; juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 6. *Nescitis quia templum Dei estis vos, & Spiritus Sanctus habitat in vobis:* At nemo Dei templum efficitur, nisi per gratiam & charitatem: Ergo secundum hoc tantum donum missio invisibilis Spiritus Sancti attenditur. Unde Augustinus libro 3. de Trinitate cap. 4. *Spiritus Sanctus procedit temporaliter ad sanctificandam creaturam.* Ex quibus verbis Angelicus Doctor hic art. 3. in argumento sed contra, sic concludit: *Cum sanctificatio creatura non fit nisi per gratiam gratam facientem, sequitur quod missio divine persona non fit nisi per gratiam gratam facientem.*

Confirmatur tertio: Per invisibilem divinarum personarum missionem, Deus est in homine, & homo in Deo; unde, ut supra annotavimus, per illam fit in nobis imago quædam mirabilis illius circumfessionis, per quam una persona divina residet in alia; propter quod Cant. 4. *divine*

gratiae sanctificanti, & totam ejus sanctitatem A in templo, ut docet Augustinus Epist. 57. ubi ait illi ad templum Dei non pertinent, qui cognoscunt Deum, non sicut Deum glorificant.

Objicies secundò : Personæ divinæ habent
27 specialem præsentiam in creatura rationali, independenter à gratia & charitate : Ergo missio invisibilis illarum fit non solum per gratiam & charitatem, sed etiam per alia dona ab illis separabilia. Consequentia patet ex supra dictis, Antecedens probatur, Spiritus Sanctus fit speciali modo præsens animæ, cum per auxilium gratiæ illam movet ad actum attritionis supernaturalis, quam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsam, docet Sacrosancta Synodus Tridentina
B sel. 4. cap. 4. Item Summo Pontifici, vel Concilio generali, res fidei definitivas, datur specialis quædam Spiritus Sancti assistentia & præsentia, ne in hujusmodi definitionibus errare possint, ut docetur in Tractatu de fide ; & tamen tunc non fit nova gratiæ & charitatis infusio. Denique per fidem, & per dilectionem Dei naturalem, Deus fit præsens animæ, ut cognitum in cognoscente, & amatum in amante : Sed hanc solum præsentiam habent personæ divinæ in anima per missionem invisibilem, ut docet D. Thomas hic art. 3. Ergo independenter à gratia & charitate personæ divinæ specialem præsentiam, & existentiam habent in nobis.

28 Respondeo quod licet personæ divinæ, independenter à gratia & charitate, specialem quandam præsentiam in creatura rationali habere possint, non tamen illam, quæ ad veram & propriè dictam missionem requiritur. Nam vera & propriè dicta missio requirit præsentiam specialem, quæ fit per modum mansionis & inhabitationis in anima, ut patet ex illo Joan. 14. Si quis diligit me, diligitur à Patre meo, & ad eum venimus, & mansionem apud eum faciemus : hæc autem præsentia & inhabitatio non fit nisi per gratiam sanctificantem ; per auxilium enim quò Spiritus Sanctus animam ad actum attritionis movet, nondum illum inhabitat, sed tantum ad ostium cordis pulsatur, juxta illud Apocal. 3. Ecce sto ad ostium, & pulso : unde Tridentinum loco citato loquens de contritione illa imperfecta, quæ attritio appellatur, dicit illum esse Spiritus Sancti impulsam, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis. Idem dicendum est de speciali illa Spiritus Sancti assistentia, quæ datur Summo Pontifici, aut Concilio generali, ad res fidei definitivas : per illam enim Spiritus Sanctus non inhabitat animam, sed tantum intellectum movet, instruit, ac dirigit, ne in veritatis cognitione aberrerit : unde talis præsentia specialem missionem non requirit, sed pertinet ad generalem Dei præsentiam, quæ Deus est in rebus per operationem.

Cum autem aliquis fidei informis & dilectionis naturalis actus elicit, habet quidem Deum præsentem in anima, ut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, sed non cognitione & amore ex perfecta amicitia procedentibus, de quibus solum in præsentiloquitur D. Thomas, dum docet per missionem invisibilem, Deum fieri præsentem animæ, ut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, ut infra patebit. Adde quod, ad veram & propriè dictam missionem, requiritur quòd Deus in anima tanquam in templo suo inhabitet, ut patet ex supra dictis : per fidem autem informem, aut dilectionem naturalem, Deus non habitat in anima tanquam

§. III.

Corollarium notatu dignum.

EX dictis colliges, triplicem dari in homine invisibilem divinarum personarum missionem. Prima fit in Baptismo, vel in prima peccatoris justificatione : tunc enim personæ divinæ incipiunt speciali modo præsentem esse in anima, per gratiam mundata & sanctificata, & in ea ut in templo suo habitare.

Secunda fit quando homo justificatus novum gratiæ augmentum acquirit, seu cum de novo proficit in gratia ; sive intensive, perfectiores actus charitatis eliciendo ; sive extensive, dum ad novum aliquod munus aut statum excellentem assumitur, puta cum in Sacerdotem vel Episcopum consecratur, vel cum omnino renuntiat, & religiosus efficitur, ut docet D. Thomas hic art. 6. ad 2. tunc enim Deus in illo, tanquam in templo suo, modo aliquo specialissimo incipit habitare, ut eleganter declarat D. Bernardus Serm. 6. de Dedicacione, in quo fratres suos alloquens, sic ait : *Domestica nobis celebrata ; dedicatio domus nostra ; magis autem domestica vestra ipsorum dedicatio : vestra si quidem illa aspersio, vestra illa benedictio, vestra consecratio fuit, quæ per manus Sacerdotum celebrata Pontificum, etiam hodie amplexum redditu votivè laudibus ad memoriam revocatur.*

Tertia denique missio est illa quæ fit in Beatitudine in ipso beatitudinis principio, in quo Deus incipit esse novo modo in anima, per unionem essentia suæ, in ratione speciei intelligibilis, tum etiam post beatitudinem adeptam, per variâ charismata & dona gratiæ, seu novas revelationes quam accipit Beatus extra verbum, in quibus etiam communicatur Deus novo modo, secundum manifestationem aliquorum effectuum, qui ad ipsum statum beatitudinis ordinantur, ut etiam docet D. Thomas hic art. 6. in responsi. ad 3. ubi ait : *Ad Beatitudinis factam missionem invisibilem, in ipso principio beatitudinis. Postmodum autem ad eos fit missio invisibilis, non secundum mansionem gratiæ, sed secundum quod aliqua mysteria eis revelantur de novo.*

ARTICULUS III.

Virum in missione invisibili, personæ divinæ, ratione gratiæ, fiant specialiter, etiam secundum substantiam suam, præsens in anima justus

§. I.

Quibusdam præmissis conclusio affirmativa statuitur.

Supponimus ut certum, quod cum mittitur personæ divinæ, non solum dona creata gratiæ, sed etiam ipsæ personæ divinæ & increata nobis dantur, ut expressè docent Magister sententiarum in 1. distinctione 14. & D. Thomas ibidem ; Ratioque id suadet. Tum quia Scriptura dicit Spiritum Sanctum esse in nobis ut in templo suo ; quod de donis gratiæ non potest verificari, ut pote cum templum non consecratur

Bibli

donis creatis, sed ipsis personis divinis: Tum etiam quia eadem Scriptura expresse distinguit inter hoc quod est dari dona creata gratiæ, & dari ipsam personam increatam Spiritus Sancti, cum dicitur ad Romanos, *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis: frustra autem distingueret Scriptura inter charitatem diffusam, & Spiritum Sanctum dandum, si dari Spiritum Sanctum, non esset aliud quam dari dona gratiæ, seu charitatem diffundi: Ergo in missione invisibili, non solum dona creata gratiæ, sed etiam ipsæ personæ diviniæ & increatae nobis dantur. Unde Augustinus serm. 187. de tempore: *Affuit Spiritus Sanctus in hac die factus, non solum per gratiam visitationis & operationis, sed per ipsam præsentiam Majestatis; atque in vase non jam odor balsami, sed ipsa substantia sacri fluxit argenti.* Et Bernardus serm. 3. de verbis Domini: *Magna Dei misericordia, quia donum dat æquale: Magna Dei misericordia, quia donum dat æquale: Magna Dei misericordia, quia donum dat æquale: Magna Dei misericordia, quia donum dat æquale.**

Ratio dubitandi est, quia duo tantum apparent modi, quibus per gratiam sanctificantem personæ diviniæ dici possint præsentem animæ, ad quam mittuntur, quorum tamen neuter sufficit ad talem earum præsentiam, quæ sit simul specialis & substantialis. Ille enim qui convenit ipsis, quatenus causaliter in homine justo donum gratiæ sanctificantis, licet substantialis sit, non est tamen specialis, sed communis omnibus Dei effectibus. Alter verò, quem dicunt eadem personæ, in quantum consequenter ad collationem talis doni, cum omnibus ejus proprietatibus, cognoscunt & amantur ab anima, munere illo prædita, specialis quidem existit, sed tamen secundum quod distinguitur ab alio priori, est solum denominatio extrinseca, quæ ex vi sua non requirit substantialem Dei præsentiam in anima ipsa: licet enim Deus, ratione suæ immensitatis, non existeret intra hominem, sed tantum in celo; in creatura tamen, à qua intelligeretur & amaretur, esset ut cognitum in cognoscente, & amatum in amante. Nec urget quod gratia, & charitas uniant animam amantem cum divinis personis cognitis & amatis: quia cum illa unio sit tantum affectiva, quatenus videlicet amans inclinatur & affectum habet ad personam amatam, non verò effectiva; ex ea colligi nequit alia præsentia divinarum personarum in homine justo, præter objectivam & affectivam, minime verò realem & substantialem. Ea propter Vasquez supra disp. 30. cap. 3. & hic in expositione art. 3. Alarcon disp. 9. c. 9. Ruiz disp. 109. scilicet 3. ab eodem Alarcon relatus, negant in missione invisibili personas missas fieri secundum suam substantiam præsentem in anima ipsa, præsentia alià speciali, sed tantum communitatim, quam Theologi vocant præsentiam immensitatis: adeo ut si per impossibile Deus non esset immensus, Filius & Spiritus Sanctus non forent per gratiam realiter præsentem ani-

ma illi, ad quam dicuntur mitti.

Oppositum tamen docent omnes Thomistæ, Suarez, Cornelius à lapide, & alii quos referunt Salmaticenses: nimirum personas divinas, quæ dicuntur invisibiliter mitti ad hominem, speciali quoad suam substantiam modo, ita ejus animæ fieri præsentem, ratione gratiæ, ut si per impossibile non essent intra illam per essentiam, præsentiam, & potentiam, existerent tamen in ea secundum suam substantiam. Quod explicant exemplo missionis visibilis Verbi in carne. Si enim per impossibile Divinum Verbum non esset ratione suæ immensitatis realiter præsentem humanitati Christi, eò ipso tamen quod illi hypostaticè uniretur, hæret illi inanimè & substantialiter præsentem. Pro hac sententia,

Dico: In missione invisibili divinarum personarum, Filius & Spiritus Sanctus, ratione gratiæ sanctificantis, sunt specialiter, etiam secundum substantiam, præsentem in anima ipsa.

Probatur primò: Personæ Filii & Spiritus Sancti debent in invisibili sui missione esse alio modo præsentem animæ ipsi, quam per immensitatem; Sed nisi specialiter, etiam secundum substantiam suam, sint intra illam, non erunt alio modo ipsi præsentem, quam per immensitatem: Ergo &c. Major est certa: alioquin enim, cum ubicumque pro lucitur aliquis effectus, ibi Deus sit eò ipso præsentem per immensitatem, quotiescunque novè effectus productio fieret in anima ipsa, toties personæ Filii & Spiritus Sancti, indivisibiliter concurrentes ad eam, dicerentur eò ipso invisibiliter mitti ad animam; quod tamen Vasquez non audet concedere. Minor verò probatur, Personas divinas esse alicubi præsentem solum per immensitatem, est esse præsentem solum quatenus ibi operantur aliquem effectum; præsentia enim immensitatis in operatione fundatur, ut ostendimus in Tractatu de attributis, agendo de attributo immensitatis: Sed nisi specialiter, etiam secundum substantiam suam, sint præsentem animæ ad quam mittuntur invisibiliter, erunt solum intra ipsam, quatenus producent aliquem effectum, nempe gratiam sanctificantem, ut de se patet: Ergo non erunt alio modo ipsi præsentem, quam per immensitatem.

Probatur secundò: Personas divinas fieri præsentem animæ, ut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, cognitione & amore procedentibus ex perfectissima amicitia, est esse ibi præsentem specialiter, etiam secundum substantiam suam: At in missione invisibili personæ diviniæ, ratione gratiæ sanctificantis, sunt præsentem animæ ipsi, sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, cognitione & amore procedentibus ex perfectissima amicitia: Ergo sunt illi præsentem specialiter, etiam secundum substantiam. Minor, quæ est D. Thomæ hic art. 3. est omnino certa: cum enim gratia & charitas faciant perfectissimam amicitiam inter Deum & hominem, lubindeque sint principia cognitionis, & amoris procedentis ex illa amicitia, constat quod in missione invisibili, personæ diviniæ ratione gratiæ sanctificantis sunt præsentem animæ ipsi, ut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, cognitione & amore procedentibus ex perfectissima amicitia. Major verò probatur, & explicatur. Cum proprium sit amoris amicitia perfectissima, exigere unionem inter amicos, non solum secundum affectum, sive per conformitatem affectivam, sed etiam

32

Disp. 4. art. 5.

33

etiam quod fieri potest, per inseparabilem presentiam, & conjunctionem substantialem; si cognitio & amor, quibus divinae personae dicuntur esse praesentes in, anima ad quam mittuntur, sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, procedant, sicut de facto procedunt, ex perfectissima amicitia, non possunt non esse ibi eo ipso praesentes praesentia speciali simul & substantiali.

34 Confirmatur & magis illustratur haec ratio ex D. Thoma 1. 2. quaest. 28. art. 1. ad 2. ubi docet, quod amor amicitiae triplicem includit unionem: unam quam supponit, & quae est causa & fundamentum amoris, nempe unionem similitudinis: alteram quam formaliter facit, sive in qua formaliter consistit; amor enim (ut ait Augustinus) est junctura quaedam, duo aliqua copulans, & veluti vitta coccinea, ligans amantem cum amato: tertiam ad quam tendit, & quam desiderat; & haec est unio realis quam amans querit habere cum re amata. Unde, ut refert Philosophus 2. Politic. Aristophanes dixit, quod amantes desiderarent ex ambobus fieri unum, sed quia id non possunt praestare, ununtur inter se eo modo quo possunt, per conversationem scilicet, colloquia, & alia huiusmodi. Cum ergo amor Dei sit efficacissimus, & possit assequi quod intendit; ex vi gratiae & charitatis quam causat in anima, ei unitur, non solum objective & secundum affectum, sed etiam realiter & substantialiter: ita ut si per impossibile non esset illi praesens, ratione suae immanentiae, adhuc esset in ea specialissimo & realissimo modo; sicut specialiter & realiter est in Beatis per gloriam, & in Humanitate Christi per unionem hypostaticam.

35 Probatur tertio: In patria ratione charitatis personae divinae sunt praesentes animae iusti, praesentia simul speciali & substantiali: Ergo & in via Consequencia est legitima: charitas enim viae & charitas patriae, sunt ejusdem speciei atomae, quia utrobique tendunt in Deum, ut est summum bonum in se ipso. Antecedens vero est manifestum, cum enim in patria anima per charitatem perfectissime fruatur Deo; fructu autem perfectissima Dei non sit nisi de Deo possessio secundum ejus substantiam, evidens relinquitur, Deum in patria, ratione charitatis, fieri praesentem animae iusti, praesentia speciali simul & substantiali.

36 Confirmatur: Visio Beatifica exigit praesentiam ratione sui praesentiarum Dei, nedum objectivam, sed etiam entitativam & substantialem cum anima: Ergo & charitas, sive patriae, sive viae. Antecedens est certum: visio enim Beatifica exigit ratione speciei impressae, quae est ejus principium formale, & cujus vicem Deus immediate per suam substantiam supplet, unionem substantialem Dei cum intellectu Beati. Consequencia vero probatur: Nam, ut ait D. Thomas ubi supra in respon. ad 3. amor est magis unitivus, quam cognitio: Ergo si visio Beatifica, quia est cognitio perfectissima Dei, requirit ex se substantialem Dei praesentiam cum intellectu Beati, a fortiori perfectissimus amor amicitiae, quo Deus hominem iustum diligit, exigeret realem & substantialem ejus praesentiam in anima iusti.

37 Dices primo: Amor quo ex divina charitate diligitur proximus, non minus est perfecta amicitia, quam ille quo ex eadem charitate diligitur Deus; & tamen non requirit intimam, realem, & substantialem praesentiam proximi in volun-

A rate, sive anima, ipsum diligentis: Ergo nec illam requirit amor amicitiae, quo Deus ex charitate & gratia diligitur.

Sed negatur consequentia, & paritas: Ratio discriminis est, quia licet Deus & proximus eodem omnino habitu charitatis diligantur, Deus tamen amatur tanquam objectum primarium, & proximus tanquam secundarium: amicitia autem perfectissima non exigit necessario conjunctionem substantialem & intimam, nisi cum objecto primario dilecto.

Dices secundo: Gratia sanctificans, & omnia ipsius dona, sunt speciales effectus Dei: Ergo personae divinae non sunt aliter praesentes ratione donorum illorum in anima iusti, quam modo generali, quo Deus ut agens primum est praesens singulis rebus per suam immanentiam.

Sed nego etiam consequentiam, licet enim gratia sanctificans cum suis donis, considerata in ratione effectus Dei, non dicatur aliam praesentiam divinarum personarum in anima, quam illam quae Deo convenit, ratione immanentiae, & omnibus effectibus Dei communis est: quia tamen considerari potest insuper secundum quod tribuit animae cui inhaeret, quod cognoscit & diligit Deum, cognitione & amore ex perfectissima amicitia provenientibus. fit inde, ut praeter praesentiam Dei substantialem, in ratione primae & universalis causae, exigit insuper animam quae est in ratione objecti, intimam quae ad suam entitativam praesentis potentiae.

Alia argumenta solum probant, cognitionem & amorem, quae non pertingunt ad rationem amicitiae perfectissimae, non exgere specialem praesentiam rei cognitae & amatae in cognoscente & amante: cum quo stat, quod cognitio & amor, quae sufficienter ad amicitiam perfectissimam, qualis est cognitio & amor Dei, quae elicitur ab anima existente in gratia, necessario praesentiam illam exigant.

S. II.

Corollaria praecedentis doctrinae.

EX dictis colligitur primo, praeter tres modos generales, quibus Deus existit in rebus per essentiam, praesentiam, & potentiam, dari tres alios speciales, quibus sic speciali modo praesens creaturae intellectuali, scilicet per gratiam, per gloriam, & per unionem hypostaticam. Tres primi ad attributum immanentiae pertinent: alii duo speciales ad invisibiles divinarum personarum missiones spectant: tertius ad missionem visibilem Verbi Divini, quae in Incarnatione facta est. Per gratiam Deus est praesens animae, ut amicus & sponsus, & sicut cogitum in cognoscente & amatum in amante, cognitione & amore ex perfecta amicitia profluentibus, ut antea explicatum est. Per gloriam mentibus Beatorum intimam & illabunt, illique per modum speciei & formae intelligibilis, mirabili & ineffabili modo unitur, ut in articulo de visione Beatifica ostendimus. Per unionem vero hypostaticam Verbum Divinum copulat humanitatem eius; per modum substantiae & personalitatis conjungitur. Unde haec unio seu praesentia est omnium nobilissima & praestantissima. In iustis enim & Beatis Deus praesens est per dona creata & accidentalia gratiae & gloriae: in Christo per gratiam increatam & substantialem. In aliis sic est, ut ipsi non sint Deus per essentiam, sed tantum per participationem.

Christo sic existit, ut ille sit verus Deus, ac naturalis Dei Filius. Denique careris per partes, Christo vero tota se infudit nedum gratia, sed creatio Divinitatis plenitudo; unde Palmista dicitur: Deus unxit illum præ cæteris confortibus & alijs Sanctos, quod inter caput & cetera membra discrimen observat. Sicut enim licet anima insit realiter & substantialiter singulis corporis partibus, in capite tamen, in quo vigent omnes sensus, modo specialissimo residet: ita quamvis in hominibus iustis & sanctis Deus sit per gratiam & charitatem substantialiter præsentis in Christo tamen, tanquam in capite, in quo sunt omnia charismata gratiarum, specialissimo modo inhabitat, secundum illud Apostoli ad Coloss. 2. *In ipso habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter.* Unde Christi humanitas speciali titulo templum Divinitatis appellatur, juxta illud Christi Joan. 2. *Solvite templum hoc, & post triduum aedificabo illud:* quod Christus dicebat de templo corporis sui, ut ibidem subdit Evangelista.

A cognitionis & amoris perfuatur. Ergo dum homo peccat mortaliter, non solum perdit dona creata gratiæ & charitatis, sed ipsas etiam personas divinas & increatas. Licet enim post peccatum illæ sint adhuc præsentis animæ præsentia generalis, quæ ratione immensitatis Deo convenit; in illa tamen non resident amplius speciali illa, & mirabili, ac ineffabili præsentia, quam ratione gratiæ & charitatis habebant; nec anima tunc habet jus illis perfuendi, tanquam bono sibi proprio & peculiari. Unde amissio gratiæ est maxima omnium jaçturarum quæ fieri possunt. In aliis enim solum dona Dei perduntur: in ista ipsemet donator amittitur, & tres SS. Trinitatis personæ ab anima, in qua ut in templo specialiter habitabant, recedunt. Hinc egregie D. Bernardus in parvis sermonibus ait: *Est Trinitas creatrix, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, ex qua cecidit creatrix trinitas, memoria, ratio & voluntas. Et est trinitas per quam cecidit, videlicet suggestio, delectatio, & consensus: est trinitas in quam cecidit, scilicet impotentia, cæcitas, & immunditia. Denique trinitas per quam resurgit, nimirum fides, spes, & charitas.*

B Addo, quod sicut per gratiam & charitatem fit in nobis mirabilis quædam circuminfectio seu mutua Dei in homine, & hominis in Deo existentia, ut apte declaratum est: ita pariter per peccatum fit mutua quædam separatio & elongatio hominis à Deo, & Dei ab homine: cum hoc tamen discrimine, quod circuminfectio gratiæ & charitatis incipit à Deo, qui prius hominē diligit, quam ab homine diligatur, ut dicitur 1. Joan. 4. separatio vero mutua quæ fit per peccatum, incipit ab homine, qui prius detulit Deum, quam ab illo deferatur, ut ex Augustino docet Tridentinum sessione 6. cap. 11.

C Cætera quæ docet D. Thomas in hac questione, facilia sunt, & ex sola textus lectione percipi possunt. Unde hanc disputationem, & totum hunc Tractatum, his egregiis Augustini verbis, ex libro 1. de Trinitate desumptis, placet concludere. *Vbi quæritur unitas Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, nec periculosus alicubi erratur, nec laboriosus aliquid queritur, nec fructuosius aliquid invenitur. Non pigebit me sicubi hæsit, querere: nec pigebit sicubi errò, discere. Quisquis ergo hoc audit, vel legit, ubi pariter certus est, pergat mecum; ubi pariter hæsit, quarat mecum; ubi errorem suum cognoscit, redeat ad me; ubi meum, revocet me. Ita ingrediamur simul charitatis viam, tendentes ad eum, de quo scriptum est: quærite faciem eius semper*

D Colligitur tertio, Animam per peccatum mortale, non solum creata gratiæ dona, sed ipsas etiam personas divinas & increatas amittere. Nam (ut supra ostendimus) per missionem invisibilem non solum dona creata gratiæ, sed ipsas etiam personas divinas & increatas dantur animæ, tamen illa speciali modo inhabitent, illisque tanquam bono sibi proprio ac peculiari, per actus

*Disputatio
art. unico
in fine*

